

26. 5. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konec diskusí o povaze návrhu na přezkoumání přiměřenosti protiplnění podle § 183k obchodního zákoníku

Nejasně formulované ustanovení § 183k obchodního zákoníku vyvolávalo výkladové problémy od samého počátku zavedení institutu práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. squeeze-outu) do českého právního řádu. Uvedené ustanovení zakládá právo akcionářů (vlastníků účastnických cenných papírů) požádat soud o přezkoumání přiměřenosti protiplnění, které mají minoritní akcionáři obdržet výměnou za své akcie po jejich přechodu na hlavního akcionáře. Dosud bylo považováno za sporné, zda je žalobu akcionáře podle § 183k obchodního zákoníku třeba považovat za žalobu na plnění [podle § 80 písm. b) občanského soudního řádu] nebo za žalobu na určení [podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu]. V řešení této otázky nebylo dosud v odborné literatuře shody a neexistoval ani autoritativní soudní výklad.

Tento stav vyvolával vysokou míru právní nejistoty s ohledem na závažné praktické důsledky, jaké má posouzení této otázky zejména pro žalujícího akcionáře. Nebylo totiž zřejmé, zda je akcionář povinen v žalobním návrhu specifikovat a odůvodnit konkrétní výši protiplnění, kterou považuje za přiměřenou, a žalovat na doplatek částky, o kterou byl zkrácen (jak by odpovídalo žalobě na plnění), nebo zda postačí pouhá blíže nespecifikovaná žádost o přezkum výše protiplnění (jak by odpovídalo žalobě na určení).

Jednotná nebyla v tomto ohledu ani dosavadní praxe soudů. V některých případech soudy dovozovaly, že jde o žalobu na plnění, na základě čehož běžně vyzývaly žalobce ke konkretizaci petitu a úhradě soudního poplatku z žalované částky. Jindy se naopak soud spokojil s obecným určovacím návrhem a nechal bez dalšího jmenovat znalce k vypracování revizního posudku, na jehož základě stanovil novou výši protiplnění. Donedávna tak existovala neúnosná situace, kdy nebylo postaveno na jisto, jakým způsobem žalující akcionář má či může formulovat žalobní petit tak, aby bylo možno zcela vyloučit riziko průtahů řízení, či dokonce zamítnutí žaloby.

Zastánci výkladu, podle kterého se jedná o žalobu na určení, argumentovali zejména tím, že lhůta pro podání návrhu na přezkoumání protiplnění podle § 183k odst. 1 obchodního zákoníku uplyne mnohdy dříve, než navrhovateli vůbec vznikne nárok na výplatu protiplnění, a konstruovat petit jako žalobu na plnění před vznikem příslušného právního titulu je tedy nelogické. Z praktického hlediska navíc může být nepřiměřeně zatěžující požadavek, aby si akcionář (často bez přístupu ke všem potřebným podkladům) učinil kvalifikovaný a odůvodněný úsudek o správné výši protiplnění. Odpůrci uvedeného výkladu naproti tomu poukazovali na ustanovení § 183k odst. 3 obchodního zákoníku, podle kterého je soudní rozhodnutí přiznávající právo na jinou výši protiplnění závazné co do základu práva i pro ostatní akcionáře. Toto ustanovení za situace, kdy by se jednalo o žalobu na určení, postrádá smysl. Z praktického hlediska je pak podstatnou nevýhodou určovacího návrhu fakt, že rozhodnutí vydané na jeho základě, které by pouze stanovilo přiměřenou výši protiplnění, nelze použít jako exekuční titul.

Tento stav nejistoty s definitivní platností odstranilo až nedávno publikované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4712/2007 ze dne 16. prosince 2009. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud vyjádřil ke všem otevřeným otázkám a dospěl ke kompromisnímu závěru, podle kterého lze právo akcionáře na přezkoumání protiplnění ve smyslu § 183k uplatnit jak žalobou na určení, tak žalobou na plnění. Nejvyšší soud totiž ve shodě se soudy prvního a druhého stupně konstatoval, že úprava § 183k je rozporná a skutečně umožňuje dvojí výklad. V odůvodnění soud v podstatě shrnul základní argumenty svědčící pro oba typy žalobních návrhů, jak byly dosud formulovány v odborné literatuře, a uznal, že vzhledem k nejasnosti zákonné úpravy a nutnosti maximální ochrany práv akcionářů nelze jednoznačně upřednostnit pouze jednu variantu.

Nejvyšší soud především konstatoval, že akcionář se může domáhat určení přiměřeného protiplnění, aniž by musel prokazovat naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 písm. c) občanského soudního řádu (protože právo podat návrh vyplývá přímo ze zvláštní úpravy zákona) a aniž by musel v žalobním petitu konkretizovat svou představu o výši přiměřeného protiplnění na jednu akcii. Současně však připustil, že není vyloučen ani návrh na plnění, v němž se akcionář může domáhat zaplacení konkrétní částky. Uloží-li soud v takovém případě hlavnímu akcionáři povinnost zaplatit přiměřené protiplnění dříve, než dosavadním akcionářům vznikne právo na jeho zaplacení podle § 183m odst. 2 obchodního zákoníku, musí stanovit lhůtu k plnění tak, aby uplynula až po vzniku uvedeného práva. Nejvyšší soud dále zdůraznil, že oba návrhy (jak určovací, tak na plnění) ob stojí jak samostatně, tak i současně v rámci jednoho řízení. Pokud jsou však v jednom řízení uplatněny oba návrhy, mohou výroky, jimiž soud o takových návrzích rozhodne, nabýt právní moci pouze současně.

V souvislosti s výše uvedenými závěry Nejvyšší soud vyřešil s konečnou platností i otázku, jak postupovat, podá-li návrh na určení protiplnění nebo návrh na přiznání protiplnění v požadované výši více akcionářů. Až dosud byla i v tomto ohledu soudní praxe chaotická a nebyly výjimečné případy, kdy vedle sebe paralelně probíhalo několik řízení podle § 183k obchodního zákoníku ve vztahu k témuž subjektu. Často soudy naopak odmítaly návrhy dalších akcionářů a nepřipouštěly je ani k již probíhajícímu řízení. Nejvyšší soud nyní konečně poskytl autoritativní výklad pro správný postup, když uzavřel, že po podání prvního návrhu podle § 183k obchodního zákoníku je třeba každý další návrh považovat za přistoupení k prvnímu řízení.

Závěry Nejvyššího soudu nelze než přijmout pozitivně a s důvěrou ve stabilizaci soudní praxe i zvýšení právní jistoty v souvislosti s řízením o přezkoumání přiměřenosti protiplnění. Ačkoliv by se mohlo zdát, že jde o nekoncepční pokus zavděčit se zastáncům obou dosavadních výkladů, je třeba si uvědomit, že soud vycházel z právní úpravy, která je objektivně vnitřně rozporná, a že v podstatě není možné přiklonit se pouze k jedné variantě, aniž by tím utrpěla funkčnost celého mechanismu soudního přezkumu protiplnění. Nejvyšší soud tak zvolil v dané situaci řešení, které zajišťuje maximální ochranu práv akcionářů a které je podle našeho názoru rozumné.

JUDr. Tadeáš Petr,
advokát

JUDr. Ing. Jan Zrzavecký, Ph.D.,
advokát

HÁJEK ZRZAVECKÝ

[HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Revoluční 3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 227 629 700

Fax: +420 221 803 384

e-mail: info@hajekzrzavecky.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)